

predavati svoj priljubljeni predmet — modroslovje. Dr. Pospíšil je eden izmed najboljših katoliških modroslovcev. Spisal je mnogo modroslovnih del, katera je objavil v „Časopisu katol. duch. obzoru“. Njegovo največje delo „Filosofie podle zásad sv. Tomáše Akv.“ (1883) je pohvalil celo sam Masaryk v „Athaeneu.“

Václav Vladivoj Tomek. 12. junija je v Pragi brez bolečin, tiho umrl poleg Palackega najboljši češki zgodovinar, bivši profesor na praški univerzi, vladni svetovavec, V. V. Tomek. Porodil se je l. 1818. v Kraljevem gradu in od l. 1837. do zadnjega trenutka je neumorno deloval na polju češke zgodovine. O Tomku se misli, da je bil tih, skromen učenjak, ki se je najrajši pečal z znanstvenim delom. In vendar ni tako. Tomek je v svojem življenju preživel mnogo bojev, osobito v prvi polovici svojega življenja. Že prvi korak, ki ga je Tomek storil na slovstvenem

narisal nje poglavitni značaj, dočim je V. V. Tomek s posebno natančnostjo pojasnil mnoge važne periode češke zgodovine. Najimunitnejše delo Tomkovo je „Dějepis mesta Prahy“; v tem delu riše Tomek ne le preteklost mesta Prage v vseh smeréh javnega in tudi zasebnega življenja, ampak pojasnjuje ž njim celo češko zgodovino sploh. Najbolj zanimiva sta III. in IV. del, v katerih se natanko opisuje izvir husitske dóbe in važnost mesta Prage v tedanji dóbi. Delo je tako temeljito, da je bogat vir za romanopisce in leposlovce sploh, zakaj ponuja jim dovolj natančnega gradiva za opisovanje zasebnega in javnega življenja čeških prebivavcev v Pragi. Razen tega dela je Tomek izdal „Základy starého místopisu Pražského“, kjer ima vsaka praška hiša in cerkev svojo zgodovino. Vsa dela Tomkova se odlikujejo po strogi objektivnosti; Tomek je v svojih delih

NEMŠKI CESAR × IN RUSKI CAR ×× NA KROVU LADJE „HOHENZOLLERN“.

polju, mala knjižica „Krátký všeobecný dějepis“, mu je vzbudila veliko sovražnikov, celó preiskavo, v kateri se je govorilo o velikih političnih hudodelstvih. Na prigovarjanje svojega zavetnika grofa Lva Thuna je Tomek spisal knjižico „O zakonských dějinách“, ki je imela biti učni pripomoček na vseh avstrijskih gimnazijah, toda zbok te knjižice je nastal tak boj, da je šlo za Tomkovo existenco. Še hujše je šlo v boju za metodiko avstrijske zgodovine, ali naj velja tudi v poučevanju zgodovine isto načelo, ki velja v politiki, namreč, da bi bil eden narod kladivo, drugi pa naklo, naj li velja znanstveno načelo ali načelo superiornosti. — Vseh Tomkovih zgodovinskih del tu ne moremo naštet, omenjamo samo, da je Palacký s svojim epohalnim delom odprl Čehom imeniten dom narodne zgodovine in je jasno

gledal le na pozitivnost v zgodovini in na bistvene dokaze in vire; ni bil prijatelj negotovega domnevanja ali pa puhlih fraz: raditega je tudi njegov zlog kratek in jedrnat.

Dr. Servác Heller. Pred kratkim je tiho praznoval šestdesetletnico zaslužni publicist in češki romanopisec dr. Servác Heller. V svoji mladosti je bil dr. Heller vzgojitelj v neki bogati moskovski družini, sedaj je že od l. 1870. urednik „Národních Listů“. Ker dobro pozna Rusko, je spisal za podlistek „Nár. Listů“ neštevilno množino zanimivih črtic in člankov o Rusiji. Nekatere črtice je S. Heller zbral in izdal v knjigah pod naslovom „Moskva v obrazech“, „Život na Rusi“, „Petrohradské kalejdoskopy“. S. Heller je uradoval „Lumír“, s Sv. Čechom je ustanovil list „Květy“, za katerega je spisal svoj

roman „Kráľ stepi“. Na leposlovnem polju se odlikuje še s temi-le romani: „Salomonída“, „V bouři života“, „Román na bojišti“, „Román na moři“ itd.

František X. Prusík. 8. junija je za zmirom zapustil vrsto slavistov na Češkem zaslužni profesor in pisatelj Fr. X. Prusík. Porodil se je 24. nov. 1845. v Virovu pri Plznu, in kot profesor je služboval v Plznu, Příbramu in v Pragi. Umrli Prusík je poznal vse slovanske jezike, francoščino in angleščino; iz vseh teh jezikov je marljivo prevajal. Najbolj se je pa bavil s primerjalnim jezikoslovjem. Potoval je veliko po Avstriji, Rusiji, Nemškem, Holandskem, Danskem, Belgiji in Angleškem. Urejeval je list „Krok“ in ustanovil „Jednoto čeških filologov“. Njegovih spisov iz slavistike je neštevilna vrsta: nekateri so bili odlikovani od carske znanstvene akademije v Peterburgu.

Jan Wagner. Istega dne kakor Prusík je umrl tudi Jan Wagner, prelagatelj in češki pisatelj v Pragi „So mučéniki, — napisal je ‚Máj‘ v njegovem nekrologu — o katerih nihče ne ve!“ In tak mučénik je bil J. Wagner. Skoraj celo svoje življenje je bil bolan in njegovo stanovanje je večkrat obiskala beda. Ako bi bile njegove gmotne razmere boljše, gotovo bi bil pri svoji nadarjenosti več podelil svojemu narodu nego je mogel storiti v svojem življenju, četudi je zmirom marljivo literarno deloval. J. Wagner (rojen l. 1856.) je prevajal iz ruščine, francoščine, angleščine in bolgarščine. Iz teh jezikov je prevel več nego sto zvezkov. Pisal pa je tudi izvirne spise, zlasti potopise, ker je veliko potoval in bival v tujini (v Ameriki, na Bolgarskem in na Ruskem). *Fr. Št.*

Ján Bežo. V kratkem času so Slovaki izgubili tri osebe, ki imajo odlično mesto v najnovejši zgodovini slovaški in ki so bile zelo marljive na polju narodnega dela. Umrli jim je odkritosrčna in odlična soproga Hurbanova, nenadomestljivi Štefanovič in potem zadnji iz „treh sokolov“ — Francisci. Koliko žalostnih spominov se veže na izgube le-teh umrlih, zna le slovaško srcé. Za temi zadnjimi grobovi vrsti se nov grob. Ne krije junaka, katerega bi se zgodovina spominjala, krije samo tilhega delavca na pisateljskem in pedagoškem polju, Jana Bežo. — Bežo je bil rojen 31. marca 1842 v Nitranskim Stredim. Učitelj je postal leta 1863. Leta 1867. je potoval po Nemškem, Švicarskem in Francoskem ter je proučeval način učenja v ljudski šoli. Zapustil je svojemu narodu učna sredstva in drobne knjižice, ki se gotovo nahajajo v vsaki slovaški koči. Izdajal je „Knjižnicu zábavného a užitočného čítanja“, od l. 1900 je ureval in izdajal „Noviny Malých“ za mladino.

Shod poljskega ženstva se bode vršil začetkom septembra v Krakovu. Na shodu se bodo razpravljala ta-le vprašanja: politične pravice ženskih; varstvo materinstva; vzgoja in varstvo otrok; navade in obramba ženske.

Kazimierz Krauz. Na Dunaju je umrl v 33. letu svoje starosti mlad, energičen in neumorno delaven poljski sociolog in publicist K. Keller-Krauz. Najprej je študiral doma, potem v Parizu. Četudi je bil še vseučiliščnik, je že predaval v „svobodnem kolegiju“ sociologijo. Ta predavanja je ponovil na svobodni univerzi v Bruselju in je dobil naslov častnega doktorja sociologije. Poljski list „Prawda“, „Głos“, „Przeгляд Filozoficzny“ in „Krytyka“ so objavili njegove najboljše spise. Krauz ni imel pisateljske nadarjenosti; za vse, kar je spisal, mora biti hvaležen le svoji izredni marljivosti. Krauzove najboljše razprave so: „Socycologiczne prawo retrospekcyi“, „Rzut oka na rozwój socycologii w XIX. wieku“ in francoska knjižica „Les bases économiques des formes primitives de la famille“.

Fr. Št.

Rusija.

Po nesrečni bitki pri Cušimi se je pokazalo, da je oblast nad Japonskim morjem za Rusijo izgubljena. Glavni namen te vojske so torej Japonci dosegli — čemu bi še dalje prelivali kri? Na obeh straneh se je pokazalo nagnjenje k miru, saj vsaka vojska, bodiši tudi zmagovalna, je strašno zlo, ki ga želi vsak narod čimprej končati. Zato sta se pa obe stranki takoj odzvali povabilu Rossevelta, predsednika Združenih držav ameriških, da naj pošljeta v Washington svoje pooblaščenca, ki se naj pogajajo o miru. Rusija je poslala Witteja, Japonska barona Komura. A pogajanje napreduje počasi, ker so japonske zahteve seveda tako visoke, da jih Rusi ne morejo priznati drugače nego v skrajni sili. Zdi se, da čakata obe stranki prihodnje bitke v Mandžuriji. Saj Vladivostok je še ruski in ruska armada v Mandžuriji še ni premagana, temuč se hvali pod poveljstvom generala Linjeviča, da je zdaj dovolj krepka, da se meri z Ojamo. Zato pa v Rusiji mislijo, da je morda dobro, če se mirovno pogajanje zavleče do izida te zadnje odločilne bitke. Tačas se je pa v Rusiji sami izvršila velika izprememba. Ruski car se ni mogel več ustavljati splošni želji po ljudskem zastopstvu. Naša slika na str. 573. nam ga kaže na obisku pri nemškem carju Viljemu II. Ta je na svoji ladji „Hohenzollern“ priplul v rusko vodovje, in tam sta se sešla. Gotovo sta se posvetovala o važnem koraku, ki ga je storil kmalu nato Nikolaj II. Kajti dne 19. avgusta (po ruskem koledarju 6. avg.) je izdal car manifest na narod, v katerem proglašuje, da se skliče državni zbor — „gosudarstvennaja duma“.

Duma je sestavljena sicer po vzorcu zapadnih parlamentov, a nima njihove oblasti. „Gosudarstvennaja duma“ in „Gosudarstvennyj sovět“ sta v podobnem razmerju kakor pri nas poslanska in gosposka zbornica. V notranjih gubernijah pride po en poslanec na 250.000, v obmejnih pa na 350.000 prebivavcev. V mestih pride en poslanec na 100.000 prebivavcev.